

BENCHMARKING AV ADMINISTRATIVA RUTINER KRING FÖRETAGSREGISTRERING

SAMMANDRAG

1. MÅL

Projektet *Benchmarking the Administration of Business Start-ups* genomfördes åt Europeiska kommissionen av Centre for Strategy and Evaluation Services (CSES).

Målen för undersökningen var i korta drag följande:

- Att hjälpa medlemsstaterna i EU att fastställa allmänna riktmärken (som rör registrering av ett företag) och effektivitetsriktmärken (som rör effektiviteten i de centrala åtgärder som måste vidtas för att registrera ett företag).
- Att hjälpa medlemsstaterna att förbättra registreringsprocessen genom att klarlägga resultathöjande faktorer (de framgångsfaktorer som har avgörande inverkan på effektiviteten i handläggningen).
- Att ta fram exempel på bra metoder i medlemsstaterna.

Projektet bygger på tidigare arbeten på samma ämnesområde, särskilt kommissionens rekommendation om förbättring och förenkling av företagsklimatet för nyetablerade företag och undersökningen av Logotech¹ från 1997. Det har drivits som en del av BEST-förfarandet under ledning av Europeiska kommissionens GD Näringsliv och tillsammans med en grupp av experter, som medlemsstaterna utsåg på grundval av deras kunskaper och erfarenhet på området.

Experter från näringslivet biträdde projektet.

2. BAKGRUND

Att stödja företagsamhet, begränsa byråkrati och använda benchmarking är ämnen som dyker upp ofta i EU-politiken. Exempelvis förordade Europeiska rådets möte i Lissabon, som ett inslag i den nya öppna samordningsmetoden, ett program för benchmarking av den tid och de kostnader som går åt när man startar ett företag.

Den europeiska stadgan för småföretagen, som tillstyrktes vid Europeiska rådets möte i Feira i juni 2000, är central när det gäller att nå det i Lissabon uppsatta målet att göra Europa till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska ekonomi till 2010. I stadgan ställs kravet att kostnader för företagsnybildning skall utvecklas mot världens absolut mest konkurrenskraftiga. Länder där det tar lång tid och är mycket krångligt att få ett nytt företag godkänt bör uppmuntras att försöka komma ikapp dem som har smidiga och snabba förfaranden. Det bör bli vanligare med företagsregistrering på nätet.

¹ Logotech European Innovation Monitoring System Publication no 58, 'International Comparison of the Formal Requirements and Administrative Procedures required for the formation of SMEs of any Legal Status in the EU and other major countries' (1997)

3. METOD FÖR BENCHMARKING

Projektet genomfördes i två faser, nämligen följande:

- Fas ett: En kartläggning av vad som påverkar handläggningen av nystartade företag genomfördes, och riktmärken sattes på försök både på en allmän nivå och för effektiviteten i själva registreringsarbetet.
- Fas två: Benchmarking genomfördes tillsammans med sakkunniga från de 15 medlemsstaterna. Målet för denna fas var att uppnå samsyn när det gäller grundläggande element i en företagsstart, att enas om riktmärken och att motivera till förändring och förbättring, genom utbyte av konkreta erfarenheter i de olika medlemsstaterna.

Data och information hämtades från följande områden:

- *Allmänna riktmärken:* Resultatet av en företagsregistrering, särskilt krav på tid, kostnad och kapital för att klara de obligatoriska delarna.
- *Effektivitetsriktmärken:* Mätningar i förvaltningen, t.ex. antal förfaranden, handlingar och blanketter, som är direkta orsaker till resultatet.
- *Resultathöjande faktorer:* Indikatorer på underliggande orsaker till resultatet, t.ex. IT och ledningsprocesser.
- *Kompetens och tillstånd:* Fackkunskap och erfarenhet av branschen, tillstånd för verksamheten och särskilda tillstånd för att anställa som en företagare måste skaffa när han/hon startar ett företag.
- *Frivilliga ("icke föreskrivna") insatser:* Andra åtgärder som en försiktig företagare vidtar när han/hon sätter upp ett företag, t.ex. att utarbeta en affärsplan och säkerställa finansiering.
- *Information om bästa metoder:* Exempel på bästa metoder i medlemsstaterna på ett stort antal områden.

För att säkerställa en hög grad av jämförbarhet länderna emellan i benchmarkprojektet koncentrerade man sig på fyra centrala typer av nya företag: Enskild firma (och andra enmansbolag), intressegemenskap, handelsbolag (och andra personbolag med begränsat ansvar) och aktiebolag.

Ett "representativt" och ett "minsta" värde inhämtades för vart och ett av de allmänna riktmärkena och effektivitetsriktmärkena, varvid utgångspunkten var att värdet skulle gälla registrering av ett okomplicerat företag med hjälp av det vanligaste förfarandet i varje medlemsstat.

Tio representativa exempel togs fram för att möjliggöra jämförelser mellan länderna när det gäller nationella krav på bransch- eller andra verksamhetsrelaterade tillstånd.

En uppsättning EU-tillämpliga riktmärken lades fast. De baserades på medlemsstaternas prestationer. Det land som låg på fjärde plats i effektivitetsrangordningen (den "undre kvartilen") angavs som riktmärke, eftersom det är ett realistiskt mål för alla medlemsstaterna på medellång sikt.

4 VIKTIGA RESULTAT

I tabellen nedan ges en sammanställning av de viktigaste resultaten för enskilda firmor och aktiebolag, dvs. de två viktigaste företagstyperna inom det relevanta politikområdet.

Allmänna riktmärken

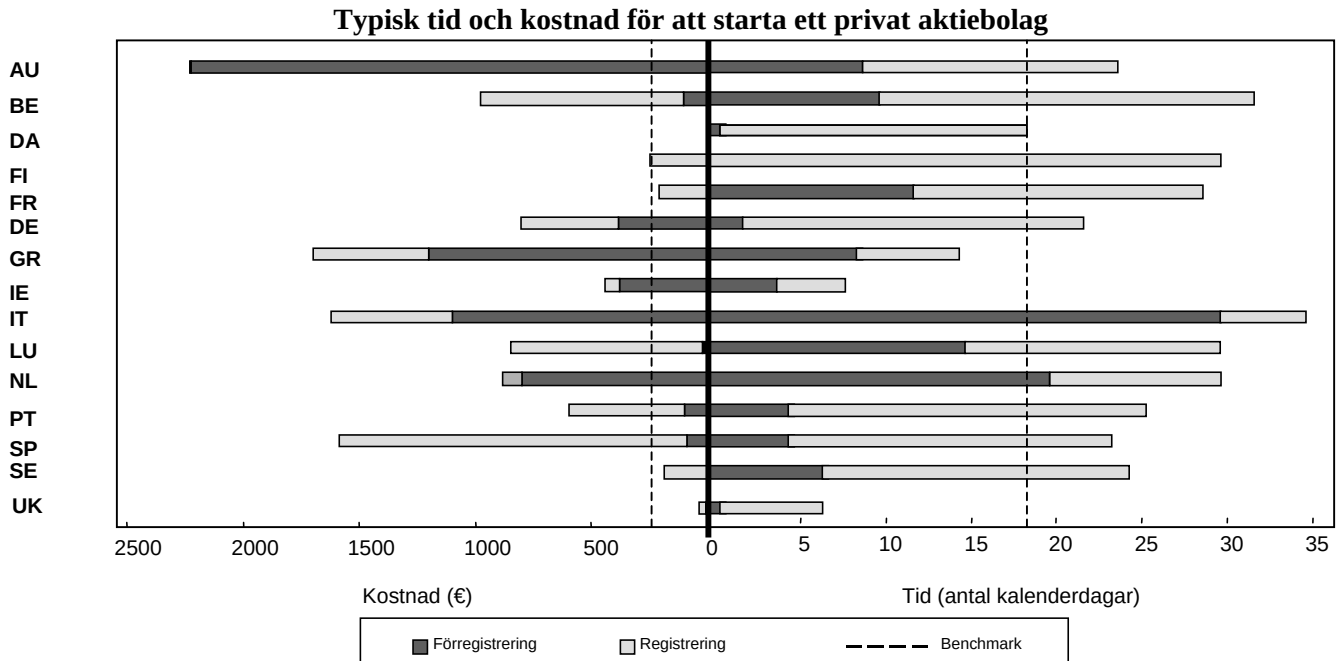
Enskilda firmor	Medeltal	Högst	Lägst	Riktmärke
Representativ tidsåtgång (förlorade arbetsdagar)	12	35	1	3
Minsta tidsåtgång (förlorade arbetsdagar)	3	7	1	1
Representativ kostnad (euro)	250	1 572	0	0
Minsta kostnad (euro)	90	750	0	0

Privat aktiebolag (AB)	Medeltal	Högst	Lägst	Riktmärke
Representativ tidsåtgång (förlorade arbetsdagar)	24	35	7	18
Minsta tidsåtgång (förlorade arbetsdagar)	7	15	2	3
Representativ kostnad (euro)	830	2 232	0	213
Minsta kostnad (euro)	680	1 700	0	213
Minsta inbetalt kapital (euro)	9 200	23 477	1	3 000

Effektivitetsriktmärken

Enskilda firmor	Medeltal	Högst	Lägst	Riktmärke
Antal förfaranden	8	15	1	4
Antal kontaktpunkter för företagare	4	7	1	2
Antal blanketter och handlingar	4	13	1	1
Antal tillstånd, godkännanden och attester	2	7	0	1
Antal inblandade offentliga och privata organ	4	7	1	3

Privat aktiebolag (AB)	Medeltal	Högst	Lägst	Riktmärke
Antal förfaranden	16	26	8	9
Antal kontaktpunkter för företagare	5	10	2	3
Antal blanketter och handlingar	9	20	3	5
Antal tillstånd, godkännanden och attester	4	9	0	1
Antal inblandade offentliga och privata organ	6	13	2	4

Resultathöjande faktorer

De viktigaste förändringsgenererande faktorerna i ett startsammanhang – de ”resultathöjande faktorerna” – kartlades. Det visade sig vara IT-användning och användning av moderna ledningstekniker.

Det är vanligt att använda olika hjälpmedel för intern planering och kontroll, t.ex. formellt upprättade tidsplaner, prestationsmätningar och återkoppling på resultat. Det är inte lika vanligt att använda hjälpmedel med inriktning på bättre öppenhet utåt och resultatredovisning eller att koppla ersättning till prestanda.

Störst användning av IT har man i de delar av registreringsprocessen som lättast låter sig datoriseras, t.ex. förteckningar över bolagsnamn. Det är svårare att använda IT-kraft till att omstrukturera registreringsprocessen eller ge företagarna möjlighet att registrera företag elektroniskt.

5. HUVUDSAKLIGA SLUTSATSER

Stora framsteg har gjorts när det gäller att förbättra handläggningen i samband med företagsnybildning. Särskilt har många medlemsstater

- förbättrat effektiviteten i handläggningen genom att använda sig av generella kontaktpunkter och föreskrivna svarstider,
- gått över från ett system baserat på tillståndsgivning till ett system baserat på själv-certifiering, minskat antalet tillstånd och godkännanden samt minskat antalet förfaranden,
- förbättrat användarnas möjligheter till egna initiativ genom att använda Internet till att sprida information och publicitet,

- gjort de handlingar som krävs för att registrera ett nytt företag både mindre omfångsrika och mindre komplicerade,
- sänkt avgiftsnivån.

Det finns dock utrymme för ytterligare förbättringar i handläggningen av nya företag på flera områden. Det är också möjligt att optimera den övergripande hanteringen av företagsregistreringar – även med hänsyn till ”frivilliga” insatser (t.ex. utarbete en affärsplan eller säkerställa finansiering) och till att erhålla andra licenser eller tillstånd.

Enskild firma

S.1. De ”frivilliga” insatserna (utarbete en affärsplan och säkerställa finansiering) påverkar total tidsåtgång mycket kraftigt när det gäller att starta en enskild firma.

S.2. Det finns inga stora tidshinder när det gäller registrering av en enskild firma i varje medlemsstat; men i tre medlemsstater tar det mer än 20 dagar att fullfölja förfarandet, medan det i fyra länder kan göras på mindre än fem dagar.

Den huvudsakliga förklaringen till dessa skillnader är dels olikheter i hur varje del av processen handläggs (även IT-användning), dels krånglighetsgraden i hela processen (antal kontaktpunkter, pappersarbetets omfattning och antal involverade instanser).

S.3. När det gäller ”kompetens och tillstånd” som är obligatoriska så har de väsentlig effekt på den totala tid det tar att registrera en enskild firma i de medlemsstater som ligger sämst när det gäller effektivitet.

S.4. Det finns inga större kostnadshinder förknippade med att registrera en enskild firma, men det kostar över 750 euro att registrera ett nytt företag i tre länder (genomsnittlig kostnad exklusive dessa tre länder är 50 euro).

Privat aktiebolag (AB)

S.5. De ”frivilliga” insatserna (utarbete en affärsplan och säkerställa finansiering) påverkar total tidsåtgång väsentligt när det gäller att starta ett privat aktiebolag.

S.6. Den tid som går åt före registreringen och registreringsprocessen liksom dessas komplexitet kan fungera som ett hinder för att bilda privat aktiebolag i vissa medlemsstater – särskilt om den tid det tar överstiger en och en halv kalendermånad (30 arbetsdagar). Detta skall jämföras med 15 arbetsdagar eller mindre i tre medlemsstater.

S.7. Det finns ett samband mellan antal förfaranden och tidsåtgång när det gäller att bilda ett nytt privat aktiebolag.

S.8. Det finns ett samband mellan handelsrätten och det antal förfaranden som krävs för att bilda ett nytt företag i ett land. Länder där lagen har inslag av praxis eller sedvanerätt (common law) förefaller kräva färre förfaranden än länder med handelsrätt baserad på civilrätten.

S.9. När det gäller ”kompetens och tillstånd” så har de väsentlig effekt på den totala tid det tar att registrera ett privat aktiebolag i de medlemsstater som ligger sämst när det gäller effektivitet.

S.10. *Kostnaderna kan vara ett extra hinder för att bilda nya privata aktiebolag i vissa länder.* Registreringen kostar mer än 1 500 euro i fyra länder – medan ett land inte har någon registreringsavgift.

S.11. *Två huvudfaktorer svarar för lejonparten av skillnaderna i obligatoriska kostnader mellan medlemsstaterna:* dels ersättning till advokater eller notarier p.g.a. att deras medverkan är obligatorisk, dels statliga skatter och avgifter i samband med registrering.

S.12. *Det finns ett samband mellan tidsåtgång och kostnad vid företagsregistrering och medlemsstatens tendens att använda företagsregistreringen som ett sätt att hantera de risker företagsamhet antas innebära för investerare, kreditgivare och kunder.* I vissa medlemsstater finns ett komplicerat system av förhandskontroller som gör det möjligt för staten att ”välja” företagare och begränsa deras rörelsefrihet.

Det finns alltså en öppen konflikt mellan Lissabonmötets politiska mål att skapa ett företagande Europa och sådan gällande offentlig praxis som är utformad för att kontrollera företagandet.

S.13. *I vissa länder utgör krav på hög kapitalinsats ett viktigt hinder för att bilda nya privata aktiebolag.* I sex länder rör det sig om över 50 % av en genomsnittlig årslön (jämfört med ett minimikrav på 1 euro i två länder). Detta är ett stort belopp. Det försvårar riskspridning vid företagsstarten och förhindrar därmed företagarna från att begränsa risken och attrahera externt kapital.

S.14. *En kombination av dels långa och komplicerade förfaranden, dels höga kostnader, dels höga krav på insatskapital fungerar som det viktigaste hindret för att bilda nya privata aktiebolag i ett antal länder.*

Resultathöjande faktorer

S.15. *Det finns utrymme för att förbättra det sätt registreringsprocessen hanteras på i många medlemsstater genom att förbättra användningen av moderna planerings- och kontrolltekniker.* Särskilt skulle fler registreringsinstanser kunna tillämpa öppen resultatredovisning som en metod att nå uppsatta mål och involvera berörda parter. Det skulle kanske också löna sig att förstärka kopplingen mellan resultat och ersättning till ledningen.

S.16. *Modern IT erbjuder organisationer ett sätt att förbättra prestanda och effektivitet i de administrativa procedurer som förknippas med att registrera företag.* Ett viktigt hinder är att elektroniska underskrifter ännu inte accepteras vid företagsregistrering i merparten EU-länder.

S.16. *I samband med att IT införs får man ett utmärkt tillfälle att se över effektiviteten i ditüntills rådande pappersbaserade förvaltningsprocesser.* Störst framgångar har man haft med att förvandla register till databaser. Det har visat sig svårare att integrera befintlig verksamhet elektroniskt eller att skapa nya, enkla nätbaserade registreringsprocesser.

S.17. *Införandet av IT ger organisationer även tillfälle att gå igenom existerande pappersbaserade administrativa processer.*